

URZĄD STATYSTYCZNY W BYDGOSZCZY

Gospodarstwa domowe i rodziny w województwie kujawsko-pomorskim. Charakterystyka demograficzna

Narodowy Spis Powszechny
Ludności i Mieszkań
2011

ISBN 978-83-62131-88-4

BYDGOSZCZ 2014

URZĄD STATYSTYCZNY W BYDGOSZCZY

Gospodarstwa domowe i rodziny w województwie kujawsko-pomorskim

**Narodowy Spis Powszechny Ludności
i Mieszkań 2011**

Bydgoszcz, 2014

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

Przewodniczący
Wioletta Zwara

Redaktor Główny
Barbara Ptaszyńska

Sekretarz
Małgorzata Rybak

Opracowanie i redakcja merytoryczna

Małgorzata Górka, Dariusz Klamecki, Agnieszka Krautforst-Kłoszewska,
Ewa Liminowicz, Anna Nakielska, Paulina Olbryś

Redakcja techniczna, korekta, skład i grafika komputerowa

Agnieszka Krautforst-Kłoszewska, Anna Nakielska, Adam Mańkowski, Jacek Pruski
— Kujawsko-Pomorski Ośrodek Badań Regionalnych
— pod kierunkiem
Małgorzaty Rybak

Publikacja dostępna również w formie książki i CD-ROM

**Prosimy o podanie źródła
przy publikowaniu danych US**

ISBN 978-83-62131-96-9

Urząd Statystyczny w Bydgoszczy ul. Konarskiego 1-3, 85-066 Bydgoszcz,
tel. 52 3669-390, fax 52 3669-356; internet – <http://bydgoszcz.stat.gov.pl>
e-mail: SekretariatUSBDG@stat.gov.pl

Przedmowa

Przekazuję Państwu kolejną pozycję wydawniczą przedstawiającą wyniki spisu powszechnego przeprowadzonego w dniach 1 kwietnia – 30 czerwca 2011 r. pt. **Gospodarstwa domowe i rodziny w województwie kujawsko-pomorskim. Charakterystyka demograficzna. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011.**

W opracowaniu znajdują Państwo charakterystykę gospodarstw domowych w województwie kujawsko-pomorskim w momencie spisu, tj. w dniu 31 marca 2011 r. i ludności w nich zamieszkującej oraz rodzin. Zaprezentowano również zmiany, które nastąpiły od poprzedniego spisu powszechnego w 2002 r. Publikacja zawiera informacje o gospodarstwach domowych m.in. według liczby osób i składu rodzinnego, wieku, a także płci, wieku, stanu cywilnego i poziomu wykształcenia reprezentanta gospodarstwa domowego. Uwzględniono również charakterystykę rodzin według liczby dzieci, wieku najmłodszego dziecka i rodzica oraz stanu cywilnego. Wybrane informacje zamieszczono według podregionów i powiatów.

W celu umożliwienia właściwej interpretacji prezentowanych informacji zachęcam do zapoznania się z treścią uwag ogólnych i metodycznych, które obejmują definicje i pojęcia spisowe oraz metody zastosowane w opracowywaniu wyników spisu.

Wyrażam nadzieję, że zarówno przedstawione opracowanie, jak również kolejne publikacje, stanowiąc będą źródło wiedzy oraz wsparcie metodologiczne, zarówno dla przedstawicieli władz samorządowych, jak i kadry naukowej, a także osób indywidualnych zainteresowanych warunkami życia w województwie kujawsko-pomorskim.

W celu szerszego zaspokojenia Państwa potrzeb informacyjnych zapraszam do współpracy z Urzędem Statystycznym w Bydgoszczy, zarówno w obszarze opracowywania publikacji, jak i działań o charakterze analityczno-badawczym odpowiadających, w możliwie największym stopniu, na potrzeby Użytkowników danych statystycznych.

Składam serdeczne podziękowania wszystkim osobom i instytucjom, które aktywnie uczestniczyły w procesie przygotowania, przeprowadzenia oraz opracowania wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 w województwie kujawsko-pomorskim.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego

Wioletta Zwara

SPIS TREŚCI

	Str.
PRZEDMOWA	3
OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH. WAŻNIEJSZE SKRÓTY	6
UWAGI OGÓLNE	7
Podstawa prawna, termin i zakres spisu ludności i mieszkań 2011	7
Podstawowe cele spisu	8
Zakres tematyczny spisu	8
Źródła danych	9
Badanie pełne	9
Badanie reprezentacyjne	10
Sposoby i formy upowszechnienia wyników spisu	11
Uwagi techniczne	11
UWAGI METODYCZNE	12
Definicje i pojęcia spisowe	12
Metody zastosowane w opracowaniu spisu	17
KOMENTARZ ANALITYCZNY	19
1. Gospodarstwa domowe	19
2. Rodziny w gospodarstwach domowych	24

ANEKS TABELARYCZNY

	Tabl.	Str.
TABLICE WYNIKOWE		
Gospodarstwa domowe i ludność według liczby osób oraz składu rodzinnego w 2011 r.	1	31
Gospodarstwa domowe i ludność według grup pokoleniowych oraz składu rodzinnego w 2011 r.	2	34
Gospodarstwa domowe według wielkości, samodzielności zamieszkania oraz liczby osób w wieku 55 lat i więcej w 2011 r.	3	38
Gospodarstwa domowe według wielkości, składu rodzinnego oraz liczby osób w wieku 55 lat i więcej w 2011 r.	4	39
Gospodarstwa domowe według wielkości, samodzielności zamieszkania oraz liczby osób w wieku 60 lat i więcej w 2011 r.	5	41
Gospodarstwa domowe według wielkości, składu rodzinnego oraz liczby osób w wieku 60 lat i więcej w 2011 r.	6	42
Gospodarstwa domowe według wielkości, samodzielności zamieszkania oraz liczby osób w wieku 65 lat i więcej w 2011 r.	7	44

ANEKS TABELARYCZNY (dok.)

	Tabl.	Str.
Gospodarstwa domowe według wielkości, składu rodzinnego oraz liczby osób w wieku 65 lat i więcej w 2011 r.	8	45
Gospodarstwa domowe według wielkości, samodzielności zamieszkania oraz liczby osób w wieku 75 lat i więcej w 2011 r.	9	47
Gospodarstwa domowe według wielkości, składu rodzinnego oraz liczby osób w wieku 75 lat i więcej w 2011 r.	10	48
Gospodarstwa domowe według liczby osób oraz płci i wieku reprezentanta gospodarstwa w 2011 r.	11	50
Gospodarstwa domowe według liczby osób oraz płci i stanu cywilnego prawnego reprezentanta gospodarstwa w 2011 r.	12	53
Gospodarstwa domowe według liczby osób oraz płci i stanu cywilnego faktycznego reprezentanta gospodarstwa w 2011 r.	13	54
Gospodarstwa domowe według liczby osób oraz płci i poziomu wykształcenia reprezentanta gospodarstwa w 2011 r.	14	56
Rodziny w gospodarstwach domowych według typów oraz liczby dzieci w wieku 0-24 lat w 2011 r.	15	59
Rodziny z dziećmi w gospodarstwach domowych według typów rodzin i liczby dzieci w 2011 r.	16	60
Dzieci w rodzinach w gospodarstwach domowych według typów rodzin w 2011 r.	17	61
Rodziny z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu w gospodarstwach domowych według typów rodzin i wieku najmłodszego dziecka w 2011 r.	18	62
Rodziny z dziećmi w gospodarstwach domowych według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu oraz wieku matki (lub ojca w rodzinach niepełnych) w 2011 r.	19	65
Rodziny z dziećmi w gospodarstwach domowych według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu oraz stanu cywilnego prawnego i wieku matki w 2011 r.	20	68
Rodziny niepełne w gospodarstwach domowych według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu oraz stanu cywilnego prawnego i wieku matki (ojca) w 2011 r.	21	71
Gospodarstwa domowe według liczby osób oraz podregionów i powiatów w 2011 r.	22	73
Gospodarstwa domowe według składu rodzinnego oraz podregionów i powiatów w 2011 r.	23	74
Rodziny według typów oraz podregionów i powiatów w 2011 r.	24	75
Rodziny z dziećmi według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu oraz podregionów i powiatów w 2011 r.	25	76
TABLICE PRECYZJI		77

WYKAZ MAP I WYKRESÓW

	Str.
WYKRESY	
Struktura gospodarstw domowych według składu rodzinnego	20
Struktura gospodarstw domowych według wielkości	21
Gospodarstwa domowe według liczby osób w gospodarstwie domowym oraz powiatów w 2011 r.	22
Struktura gospodarstw domowych według grup pokoleniowych w 2011 r.	23
Gospodarstwa domowe według wieku reprezentanta gospodarstwa oraz liczby osób w gospodarstwie w 2011 r.	23
Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym według stanu cywilnego prawnego reprezentanta gospodarstwa w 2011 r.	24
Struktura rodzin z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu według liczby dzieci w 2011 r.	25
Struktura rodzin niepełnych według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu w 2011 r.	26
Rodziny niepełne według stanu cywilnego prawnego rodzica w 2011 r.	27
MAPY	
Gospodarstwa domowe według powiatów w 2011 r.	19
Struktura gospodarstw domowych według składu rodzinnego oraz powiatów w 2011 r.	22
Przeciętna liczba dzieci do 24 lat pozostających na utrzymaniu według powiatów w 2011 r.	28

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH

- Kreska (–) – zjawisko nie wystąpiło,
- Znak „x” – wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe,
- „W tym” – oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy,
- Kropka (.) – oznacza zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych,
- (0,0) – zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05.

WAŻNIEJSZE SKRÓTY

- tys. = tysiąc
- mln = milion
- p.proc. = punkt procentowy
- r. = rok
- cd. = ciąg dalszy
- dok. = dokończenie
- tabl. = tablica
- woj. = województwo
- m. = miasto
- Dz. U. = Dziennik Ustaw
- NSP = Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań

UWAGI OGÓLNE

Podstawa prawna, termin i zakres spisu ludności i mieszkań 2011

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań w Polsce w 2011 roku był pierwszym spisem realizowanym od czasu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej i przeprowadzony został na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej **w okresie od 1 kwietnia do 30 czerwca 2011r. według stanu w dniu 31 marca 2011 roku, o godz. 24.00.**

Ramy tematyki spisu ludności i mieszkań w 2011 roku, zakres, formę, tryb, granice obowiązków statystycznych i dobrowolności udziału w badaniach określiła Ustawa z dnia 4 marca 2010 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2011 r. (Dz.U. z 26 marca 2010 r. nr 47, poz.277) wraz z aktami wykonawczymi do ustawy oraz Rozporządzenie (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 763/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań (Dz. U. UE. L. z dnia 13.08.2008 r. Nr 218).

Spis ludności 2011 obejmował osoby stale zamieszkałe (zameldowane) na obszarze Polski bez względu na fakt, czy te osoby przebywały w kraju w czasie spisu czy też były za granicą oraz osoby przebywające czasowo. Spis był przeprowadzony w budynkach, mieszkaniach, obiektach zbiorowego zakwaterowania i innych zamieszkanym pomieszczeniach niebędących mieszkaniami.

W Polsce dotychczasowa praktyka spisowa opierała się na tradycyjnym sposobie przeprowadzania spisów, który polegał na angażowaniu rachmistrzów spisowych, odwiedzających wszystkie zamieszkałe jednostki i zapisujących uzyskane bezpośrednio od respondentów informacje na formularzach spisowych, dostępnych w formie papierowej. Następnie dane z formularzy były rejestrowane oraz już w formie elektronicznej podlegały dalszemu opracowaniu. Taka organizacja spisu okazała się jednak bardzo kosztowna i pracochłonna. Z tego względu Polska zdecydowała się w spisie 2011 na odejście od tradycyjnej metody na rzecz metody mieszanej, polegającej na połączeniu danych z rejestrów i systemów informacyjnych z danymi pozyskiwanymi w badaniach statystycznych – bezpośrednio od respondentów.

Komisja Europejska przygotowując podstawy prawne przeprowadzania spisów na obszarze UE wzięła pod uwagę dynamiczny rozwój systemów administracyjnych i rozwiązań informatycznych wykorzystywanych przy wyborze metody spisu. W przepisach Rozporządzenia PE i Rady Nr 763/2008 określone zostały szczegółowo źródła, które mogą być wykorzystywane dla pozyskania danych statystycznych dla potrzeb spisu. W szczególności są to:

- a) tradycyjne spisy powszechne,
- b) spisy powszechne oparte na danych z rejestrów administracyjnych,
- c) połączenie tradycyjnych spisów powszechnych z badaniami reprezentacyjnymi,
- d) połączenie spisów powszechnych w oparciu o dane z rejestrów administracyjnych z badaniami reprezentacyjnymi,
- e) połączenie spisów powszechnych w oparciu o dane z rejestrów administracyjnych z tradycyjnymi spisami powszechnymi,
- f) połączenie spisów powszechnych w oparciu o dane z rejestrów administracyjnych z badaniami reprezentacyjnymi oraz tradycyjnymi spisami powszechnymi,
- g) odpowiednie badania oparte na próbie rotacyjnej (tzw. „kroczący” spis powszechny).

Rozporządzenie nr 763/2008 jest pierwszym aktem prawnym na skalę międzynarodową, który traktuje równorzędnie różne podejścia do przeprowadzania spisów ludności i mieszkań w krajach członkowskich UE.

Podstawowe cele spisu

Podstawowe cele Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w 2011 roku można sprecyzować następująco:

- 1) zaspokojenie potrzeb informacyjnych kraju, zwłaszcza zebranie informacji, których nie można uzyskać z innych źródeł;
- 2) dostarczenie informacji na poziomie jednostek podstawowego podziału administracyjnego kraju;
- 3) możliwie szeroka charakterystyka zmian, jakie zaszły w okresie 2002-2011 w podstawowych strukturach demograficzno-społecznych ludności, gospodarstw domowych i rodzin oraz zmian w wielkości i standardzie zasobów mieszkaniowych;
- 4) zebranie informacji niezbędnych do zabezpieczenia potrzeb międzynarodowych Unii Europejskiej oraz ONZ;
- 5) aktualizacja bazy do budowy operatów losowania do badań reprezentacyjnych prowadzonych poprzez obserwacje gospodarstw domowych.

Zakres tematyczny spisu

Przy ustalaniu zakresu przedmiotowego spisu ludności i mieszkań 2011 została przeprowadzona analiza wykorzystania wyników poprzedniego spisu oraz analiza nowych potrzeb informacyjnych. Brano również pod uwagę możliwości pozyskania tych informacji z innych źródeł, przede wszystkim z systemów informacyjnych administracji publicznej, a także konieczność zachowania w czasie pełnej porównywalności danych oraz zobowiązania międzynarodowe określone w rozporządzeniu nr 763/2008.

W 2008 r. zostały przeprowadzone konsultacje społeczne, w których zbierano uwagi i zapotrzebowanie na dane spisowe od urzędów centralnych i terenowych, samorządów, ośrodków badawczych, organizacji narodowościowych i instytucji wyznaniowych.

W wyniku tych prac ustalono następujące tematy badawcze:

1. geograficzna charakterystyka ludności – miejsce przebywania, miejsce zamieszkania w okresie międzyspisywym i przyczyny jego zmiany;
2. demograficzna charakterystyka osób – płeć, wiek, stan cywilny (formalnoprawny i faktyczny), kraj urodzenia, w tym rodziców, obywatelstwo;
3. gospodarstwa domowe i rodziny: wielkość i skład gospodarstwa domowego i rodziny, rodziny biologiczne i zrekonstruowane, rodziny niepełne, pozycja osób w gospodarstwie domowym i rodzinie;
4. wykształcenie – poziom wykształcenia, kontynuacja nauki; rodzaj szkoły, dziedzina i kierunek kształcenia,
5. migracje wewnętrzne i zagraniczne, w tym badanie emigracji Polaków, emigracji zarobkowej, reemigracji oraz imigracji cudzoziemców do polski;
6. dzietność kobiet;
7. narodowość i język;
8. wyznanie (przynależność do kościoła lub związku wyznaniowego);
9. niepełnosprawność prawna i biologiczna;
10. ekonomiczna charakterystyka osób, w tym:
 - ✓ bieżąca aktywność ekonomiczna: pracujący w pracy głównej i dodatkowej, bezrobotni, bierni zawodowo, charakterystyka zawodowa pracujących;

- ✓ stała aktywność ekonomiczna dla pracujących w indywidualnych gospodarstwach rolnych;
 - ✓ dojazdy do pracy;
11. główne i dodatkowe źródło utrzymania osób;
 12. źródła utrzymania gospodarstwa domowego, samodzielność gospodarowania i zamieszkania;

Integralną częścią spisów ludności w polskiej praktyce są spisy mieszkań i budynków, w których są zlokalizowane mieszkania. Zebrane podczas spisu informacje umożliwiają wyszacowanie potrzeb mieszkaniowych, wynikających zarówno z fizycznego braku mieszkań, jak również z powodu konieczności wymiany istniejących zasobów lub zasobów nie nadających się do remontu.

Źródła danych

Powszechny spis ludności i mieszkań 2011 został przeprowadzony metodą mieszaną, w odróżnieniu od wszystkich dotychczasowych spisów, które były przeprowadzane metodą tradycyjną z ewentualnym włączeniem badań reprezentacyjnych, rozszerzających zakres badanych w spisie tematów.

Dane dla spisu 2011 były pozyskiwane ze źródeł administracyjnych – rejestrów i systemów informacyjnych – oraz zbieranie bezpośrednio od ludności w ramach badania reprezentacyjnego oraz tzw. badania pełnego. Oprócz tego przeprowadzone zostały dwa pełne badania, obejmujące osoby przebywające w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz osoby bezdomne. Zastosowane rozwiązania miały przede wszystkim zmniejszyć koszty spisu oraz obciążenie osób objętych spisem, przy jednoczesnym zachowaniu dobrej jakości wyników spisu.

W ustawie o NSP 2011 przyjęte zostało założenie jak najszerzego wykorzystania systemów informacyjnych administracji publicznej, jako źródeł danych dla potrzeb spisu, co w konsekwencji oznaczało, że informacje przewidziane do zebrania w trakcie spisu pobrane zostały przede wszystkim z dostępnych źródeł administracyjnych, a następnie wykorzystane do przygotowania i aktualizacji wykazu adresowo-mieszkaniowego oraz do utworzenia operatu adresowo – mieszkaniowego do losowania próby do badania reprezentacyjnego, a także jako bezpośrednie źródło danych spisowych.¹

Badanie pełne

Badanie zostało przeprowadzone drogą internetową – każda osoba mogła dokonać spisu bezpośrednio na specjalnie dla niej przygotowanym formularzu, tj. poprzez weryfikację danych pozyskanych z rejestrów administracyjnych i systemów informacyjnych.

W wyniku szczegółowego przeanalizowania pozyskanych z rejestrów danych, połączono zebrane informacje tworząc wykaz podmiotowy (wykaz osób) do przeprowadzenia badania spisowego. Uzyskane dane zostały użyte do wygenerowania podpowiedzi w ankietach spisowych i przyspieszenia w ten sposób gromadzenia informacji od respondentów (ankieta zawierała 16 pytań – tzw. „formularz krótki”). Z metody internetowego spisania się skorzystało ok. 10% ludności podlegającej spisowi. Dane osób, które nie spisały się przez Internet (nie zostały też objęte badaniem reprezentacyjnym lub spisem w obiektach zbiorowego zakwaterowania lub badaniem bezdomnych) zostały wygenerowane na bazie informacji dostępnych w źródłach administracyjnych (rejestrach i systemach informacyjnych). Korzystanie z danych administracyjnych było związane z koniecznością wdrożenia

¹ Szersze informacje o źródłach danych wykorzystywanych dla potrzeb spisu zostały przedstawione w Rozdziale I publikacji „Raport z wyników. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011”, GUS, Warszawa 2012.

procedur normalizacji, synchronizacji oraz walidacji. Przede wszystkim wyodrębnione zostały rejestry i systemy informacyjne, które zawierały dane referencyjne.

Podstawowym źródłem informacji na temat budynków i mieszkań w NSP 2011 była tzw. baza budynków. Została ona utworzona w wyniku połączenia danych pozyskanych w ramach NSP 2002, badań statystycznych min. dotyczących wydanych pozwoleń na budowę oraz budynkach mieszkalnych i mieszkaniach w budynkach niemieszkalnych oddanych do użytkowania oraz Elektronicznej Karty Budynku (EKB), za pomocą której każdy podmiot zarządzający lub administrujący budynkami przekazał informacje dotyczące wybranych cech i parametrów poszczególnych budynków wielomieszkańowych.

Badanie reprezentacyjne

Przeprowadzone w ramach spisu 2011 badanie reprezentacyjne, dostarczyło danych, których nie można było pozyskać z rejestrów i systemów informacyjnych. Badanie zostało przeprowadzone na próbie losowej ok. 20% mieszkań w skali kraju. Jednostką losowania było mieszkanie, a dokładniej jego adres. Zbiór mieszkań, który stanowił podstawę do losowania próby został przygotowany w postaci odpowiedniego operatu losowania z „głębokim” warstwowaniem. Z uwagi na fakt, że przyjęta została zasada jednostopniowego losowania mieszkań, zastosowany schemat losowania oraz alokację próby w poszczególnych powiatach (we wszystkich poprzednich spisach w badaniach reprezentacyjnych towarzyszących tym spisom stosowano losowanie dwustopniowe) – wspomniany operat wymagał szczególnego przygotowania.²

W efekcie do badania reprezentacyjnego wylosowano ponad 2 744 tys. mieszkań spośród prawie 13,5 mln mieszkań znajdujących się w operacie losowania. Mieszkania były losowane z każdej z prawie 70,5 tys. warstw, zaś wielkość próby w poszczególnych warstwach wahała się od niemal 6% do ponad 49%.

Zakres tematyczny badania reprezentacyjnego w NSP 2011 uwzględniał sześć dużych obszarów tematycznych:

- ludność i jej charakterystyka demograficzno-społeczna,
- aktywność ekonomiczna,
- migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności,
- narodowość i wyznanie,
- gospodarstwa domowe i rodziny
- oraz budynki i mieszkania.

W ramach tych obszarów można wyróżnić 15 tematów badawczych. Formularz długi, o szerokim zakresie tematycznym zawierał ponad 120 pytań. Respondenci odpowiadali – przeciętnie na 70-80 pytań, w zależności od płci, wieku respondenta, jego mobilności i aktywności zawodowej.

Badanie reprezentacyjne w zdecydowanej większości zostało przeprowadzone metodą bezpośredniego wywiadu rachmistrzów z mieszkańcami wylosowanego mieszkania (metoda CAPI), ale respondenci mogli także spisać się sami przez Internet – z takiej możliwości skorzystało ok. 2% osób.

² Przygotowanie operatu losowania, schemat losowania oraz alokacja próby zostały szerzej opisane w Rozdziale I publikacji „Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011”, GUS, Warszawa 2013. Ponadto przewiduje się wydanie specjalnej publikacji poświęconej w całości metodologii spisu ludności i mieszkań 2011.

Sposoby i formy upowszechniania wyników spisu

W upowszechnianiu wyników spisu ludności i mieszkań 2011 będą wykorzystywane następujące sposoby:

- publikacje tabelaryczno-analityczne (w formie elektronicznej i papierowej),
- udostępnianie danych na nośnikach informatycznych,
- udostępnianie danych przez Internet,
- Bank Danych Lokalnych (BDL),
- tematyczne (dziedzinowe) bazy danych, np. baza DEMOGRAFIA,
- bezpośredni dostęp do wyników informacji statystycznych – w Analitycznej Bazie Mikro-danych (ABM).

Publikacje tabelaryczno-analityczne przewidziane do wydania można ująć w dwóch następujących grupach:

- ogólnokrajowe (z danymi dla kraju, regionów z wyróżnieniem obszarów miejskich i wiejskich oraz województw),
- regionalne (z danymi dla województwa, podregionów, powiatów z wyróżnieniem obszarów miejskich i wiejskich).

Publikacja „Gospodarstwa domowe i rodziny w województwie kujawsko-pomorskim” jest jedną z wojewódzkich publikacji tematycznych z wynikami spisu 2011.

Więcej szczegółowych uwag dotyczących założeń oraz samej realizacji spisu ludności i mieszkań 2011 umieszczono w uwagach ogólnych do publikacji „Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna”, pierwszej z cyklu publikacji spisowych NSP 2011 (dostępnej też na stronie <http://stat.gov.pl>).

Uwagi techniczne

Wszystkie tablice zawarte w aneksie tabelarycznym zostały opracowane w formacie Excel i w takiej postaci są dostępne na płycie CD.

W tablicach, zarówno w tekście jak i w aneksie, wprowadzono automatyczne zaokrąglenia, co niekiedy może powodować drobne rozbieżności w sumowaniu danych na wyższych poziomach agregacji.

Dostęp do danych z NSP 2011 będzie uwzględniał zasadę ochrony danych osobowych. Z tego względu, przy prezentowaniu danych, w szczególności na poziomie lokalnym może zaistnieć potrzeba utajnienia niektórych informacji poprzez zastąpienie ich znakiem umownym.

UWAGI METODYCZNE

Definicje i pojęcia spisowe

W tej części publikacji zostały przedstawione definicje pojęć niezbędne do właściwej interpretacji wyników spisu w zakresie gospodarstw domowych i rodzin.

KATEGORIE LUDNOŚCI

Na podstawie wyników NSP 2011 zostały wyodrębnione następujące kategorie ludności:

1. Ludność faktycznie zamieszkała.
2. Rezydenci (ludność rezydująca).

We wszystkich tablicach publikacji informacje dotyczą kategorii ludności faktycznie zamieszkałej – dalej określanej jako „ludność”.

Ludność faktycznie zamieszkała (ludność faktyczna). Kategoria ta, z punktu widzenia mieszkańców gminy, tj. najmniejszej jednostki podziału administracyjnego kraju – obejmuje następujące grupy:

1. **Osoby mieszkające stale (stali mieszkańcy)** – są to osoby, które w spisie zadeklarowały, że dana gmina jest ich stałym miejscem zamieszkania (bez względu czy są tam zameldowane na pobyt stały czy nie) oraz – w momencie spisu:
 - a) były obecne (mieszkały w gminie),
 - b) były nieobecne, ale ich nieobecność trwała krócej niż 3 miesiące,
 - c) były nieobecne dłużej niż 3 miesiące, ale ich nieobecność wynikała z powodu:
 - przebywania w zakładzie karnym lub śledczym,
 - pobytu za granicą.
2. **Osoby przebywające czasowo dłużej niż 3 miesiące.** Dotyczy osób, które w spisie zadeklarowały, że ich stałym miejscem zamieszkania jest inna gmina w kraju, natomiast w miejscu/gminie spisania przebywały czasowo (dłużej niż 3 miesiące) z następujących powodów: nauka, praca, warunki rodzinne lub mieszkaniowe, leczenie lub rehabilitacja, przebywanie w domu opieki.

Jako czas okresowej nieobecności lub przebywania przyjęty został czas zamierzony.

Do kategorii ludności faktycznej danej gminy nie były zaliczane osoby przybyłe z zagranicy na pobyt czasowy, tj. takie, które nie posiadały stałego pobytu w Polsce (pozwolenia na osiedlenie się). Kategoria nie ujmuje też stałych mieszkańców danej gminy, którzy w momencie spisu przebywali poza gminą dłużej niż 3 miesiące z przyczyn innych niż przebywanie w zakładzie karnym (śledczym) lub pobyt za granicą, tj. osób które przebywały czasowo w innej gminie kraju (zgodnie z przyjętą definicją zostali tam ujęci jako ludność faktyczna). Analogicznie wyodrębniana jest ludność faktyczna dla poszczególnych miejscowości.

Ludność rezydująca (rezydenci). Do rezydentów z punktu widzenia mieszkańców gminy zalicza się:

- a) stałych mieszkańców, z wyjątkiem osób przebywających poza miejscem zamieszkania (gminą) przez okres co najmniej 12 miesięcy – bez względu na ich miejsce przebywania (w kraju czy za granicą). Wyjątek stanowią polscy dyplomaci na placówkach oraz żołnierze stacjonujący na zagranicznych misjach wojskowych, którzy – mimo przebywania za granicą – zostali zaliczeni do stałych mieszkańców Polski (zgodnie z rekomendacjami EKG ONZ oraz Unii Europejskiej),
- b) osoby mieszkające czasowo w gminie przez okres co najmniej 12 miesięcy, przybyłe z innego miejsca w kraju lub z zagranicy (cudzoziemcy bez stałego pobytu w Polsce).

Jako kryterium przemieszczania się ludności przy wyodrębnianiu kategorii rezydentów przyjęto (podobnie jak dla ludności faktycznej): naukę, pracę, warunki rodzinne i mieszkaniowe, leczenie i rehabilitację, pobyt w domu opieki. Oznacza to, że osoby przebywające w zakładach karnych czy aresztach – bez względu na czas nieobecności – są zaliczane do rezydentów miejscowości, w których zamieszkiwali przed jej „przymusowym” opuszczeniem.

WIEK

Wiek osób – określony liczbą lat ukończonych – ustalono poprzez porównanie pełnej daty urodzenia z datą przeprowadzenia spisu (tzw. dniem krytycznym, tj. 31 marca 2011 r.).

STAN CYWILNY

Ze względu na przepisy prawa obowiązujące w poszczególnych krajach – wyznaczające dolną granicę wieku umożliwiające zawieranie związków małżeńskich – w spisach ludności przyjęto określanie stanu cywilnego dla osób będących w wieku 15 lat i więcej.

Stan cywilny prawny

Stan cywilny prawny osób definiuje się jako prawny status danej osoby w zakresie stanu małżeńskiego w myśli prawa danego kraju (status de jure). Zgodnie z prawem polskim występują cztery kategorie stanu cywilnego:

- kawaler, panna – osoby, które nigdy nie pozostawały w prawnym związku małżeńskim,
- żonaty, zamężna – osoby, których związek małżeński został zawarty zgodnie z prawem świeckim,
- wdowiec, wdowa – osoby, których prawne małżeństwo przestało istnieć z powodu śmierci współmałżonka,
- rozwiedziony, rozwiedziona – osoby, których małżeństwo zostało rozwiązane orzeczeniem sądu.

Osoby, w stosunku do małżeństwa których sąd orzekł separację z prawnego punktu widzenia – w dalszym ciągu pozostają w stanie małżeńskim.

Stan cywilny faktyczny

Stan cywilny faktyczny osób został określony wtórnie, na podstawie stanu cywilnego prawnego osoby i charakteru związku w jakim żyje, tj. w oparciu o informacje dotyczące relacji i wzajemnych powiązań między osobami spisanymi w gospodarstwie domowym.

Ustalono następujące kategorie faktycznego stanu cywilnego:

- kawaler, panna, tj. osoby, które nigdy nie pozostawały w prawnym związku małżeńskim i w momencie spisu nie tworzyły związku kohabitacyjnego (konkubinatu) z inną osobą,
- żonaty, zamężna – osoby, które zawarły prawny związek małżeński i faktycznie pozostają w małżeństwie. Osoby te zadeklarowały pozostawanie we wspólnocie małżeńskiej niezależnie od tego, czy współmałżonkowie zostali spisani razem (w jednym mieszkaniu) czy oddzielnie (np. nieobecność spowodowana była nauką, pracą, brakiem wspólnego mieszkania).

Osoby pozostające w prawnym małżeństwie, które – decyzją jednego lub obojga małżonków – nie tworzyły wspólnoty małżeńskiej, ale rozpad ich związku nie został usankcjonowany decyzją sądu (poprzez orzeczenie rozwodu lub separacji) nie zostały zaliczone do żonaty/zamężnych, a ich stan cywilny faktyczny został określony zgodnie z deklaracją respondenta, jako separacja lub pozostawanie w związku kohabitacyjnym z inną osobą,

- partner, partnerka – związki kohabitacyjne wyodrębniono w ramach tego samego gospodarstwa domowego, bez względu na prawny stan cywilny osób tworzących konkubinatu,
- wdowiec, wdowa – osoby, których prawne małżeństwo przestało istnieć z powodu śmierci współmałżonka i w momencie spisu nie tworzyły związku kohabitacyjnego z inną osobą,

- rozwiedziony/rozwiedziona – osoby, których małżeństwo zostało rozwiązane orzeczeniem sądu i w momencie spisu nie tworzyły związku kohabitacyjnego z inną osobą,
- separowany, separowana. Kategoria ta dotyczyła osób, które w momencie spisu:
 - a) pozostawały w separacji prawnej i nie tworzyły związków kohabitacyjnych z innymi osobami,
 - b) pozostawały w prawnym małżeństwie, ale nie tworzyły już wspólnoty małżeńskiej, a także nie pozostawały w związku kohabitacyjnym z innymi osobami.

POZIOM WYKSZTAŁCENIA

Jest to najwyższy ukończony cykl kształcenia w szkole lub szkolenia w innym trybie lub formie, uznany zgodnie z obowiązującym systemem szkolnictwa. Podstawą zaliczenia wykształcenia do określonego poziomu jest uzyskanie świadectwo (dyplom) ukończenia odpowiedniej szkoły niezależnie od trybu jej ukończenia (dziennie, wieczorowo, zaocznie czy eksternistycznie). Informacje o poziomie wykształcenia pozyskiwane były dla wszystkich osób w wieku 13 lat i więcej.

W NSP 2011 w porównaniu do spisu 2002 klasyfikacja poziomów wykształcenia została poszerzona o dwie pozycje: absolwentów posiadających dyplom ukończenia kolegium (na poziomie szkoły policealnej) oraz absolwentów szkół gimnazjalnych.

Klasyfikacja poziomów wykształcenia

Wykształcenie wyższe:

- 1 – dotyczy osób ze stopniem naukowym: doktora, doktora habilitowanego, profesora,
- 2 – z tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym, uzyskanym po ukończeniu studiów drugiego stopnia (uzupełniających magisterskich) lub jednolitych studiów magisterskich,
- 3 – z tytułem zawodowym: inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty, uzyskanym po ukończeniu studiów pierwszego stopnia (licencjackich, inżynierskich).

Dyplom ukończenia kolegium:

- 4 – dotyczy absolwentów kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów języków obcych (z wyjątkiem organizowanych w ramach szkoły wyższej) oraz absolwentów kolegiów pracowników służb społecznych. Do tej kategorii należy zaliczyć również osoby, które ukończyły studium nauczycielskie.

Wykształcenie policealne:

- 5 – z maturą, pomaturalne – dotyczy osób, które posiadają dyplom (świadectwo) ukończenia szkoły pomaturalnej, do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa dojrzałości (matury),
- 6 – bez matury – dotyczy osób, które posiadają dyplom (świadectwo) ukończenia szkoły policealnej, do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa ukończenia szkoły średniej.

Wykształcenie średnie:

- 7 – zawodowe z maturą – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo dojrzałości (maturę) w szkole średniej zawodowej (technikum, technikum uzupełniającym, liceum zawodowym, liceum technicznym, szkole artystycznej II stopnia),
- 8 – zawodowe bez matury – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej (technikum, technikum uzupełniającego, liceum zawodowego, liceum technicznego, szkoły artystycznej II stopnia),
- 9 – ogólnokształcące z maturą – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo dojrzałości (maturę) uzyskane w liceum ogólnokształcącym lub w liceum profilowanym lub ukończyły gimnazjum przed 1932 r.; osoby, które ukończyły gimnazjum w latach 1932-1948 (4-letnie) sklasyfikowano w poziomie podstawowym,

10 – ogólnokształcące bez matury – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego lub liceum profilowanego.

Wykształcenie zasadnicze zawodowe:

11 – dotyczy osób, które posiadają świadectwo ukończenia: szkoły zawodowej (zasadniczej szkoły zawodowej lub rolniczej, szkoły przemysłowej, gimnazjum zawodowego itp.), szkoły przysposobienia zawodowego lub rolniczego, korespondencyjnego kursu rolniczego wyłącznie o poziomie zasadniczej szkoły zawodowej oraz szkoły mistrzów.

Wykształcenie gimnazjalne:

12 – posiadają osoby, które uzyskały świadectwo ukończenia gimnazjum (gimnazja zaczęły funkcjonować w roku szkolnym 1999/2000). Ponadto do tej kategorii zalicza się absolwentów specjalnych szkół przysposabiających do pracy.

Wykształcenie podstawowe (ukończone):

13 – dotyczy osób posiadających świadectwo ukończenia: szkoły podstawowej (przed wojną powszechną) niezależnie od tego, ile klas liczyła (sześć, osiem, czy dawniej cztery), kursów dla pracujących w zakresie szkoły podstawowej, szkoły artystycznej I stopnia, realizującej jednocześnie program szkoły podstawowej.

Wykształcenie podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego:

14 – dotyczy osób, które uczą się w szkole podstawowej, uczyły się w szkole podstawowej, lecz jej nie ukończyły, bądź nigdy nie uczęszczały do szkoły.

GOSPODARSTWA DOMOWE

W NSP 2011 gospodarstwa domowe wyodrębniano spośród osób mieszkających w mieszkaniach wylosowanych do badania reprezentacyjnego (około 20% mieszkań w skali kraju).

Przez gospodarstwo domowe rozumie się zespół osób spokrewnionych lub niespokrewnionych, mieszkających razem i wspólnie utrzymujących się. Jest to definicja gospodarstwa domowego według koncepcji ekonomicznej. Jeżeli któraś z osób mieszkających razem utrzymuje się oddzielnie, osoba ta tworzy oddzielne jednoosobowe gospodarstwo domowe.

W spisywanym mieszkaniu mogło mieszkać jedno, dwa, trzy lub więcej gospodarstw domowych.

W każdym gospodarstwie domowym wyodrębniano reprezentanta („głowę”) gospodarstwa, wobec której ustalano stosunek pokrewieństwa (powinowactwa) wszystkich pozostałych członków gospodarstwa domowego.

Reprezentantem („głową”) gospodarstwa domowego w rozumieniu spisu jest ta osoba, która całkowicie lub w przeważającej części dostarcza środków utrzymania danemu gospodarstwu domowemu. Jeżeli dwie lub więcej osób dostarczają środków utrzymania w jednakowym stopniu, za reprezentanta gospodarstwa domowego uznaje się tę osobę, która tymi środkami rozporządza.

Na podstawie stosunku pokrewieństwa każdej osoby z głową gospodarstwa domowego oraz dodatkowych informacji: daty zawarcia związku małżeńskiego, informacji czyje jest dziecko lub czyim partnerem jest osoba żyjąca w związku nieformalnym ustalano skład rodzinny gospodarstwa domowego, tzn. liczbę i typy rodzin.

Ze względu na liczbę oraz stosunek pokrewieństwa osób wyróżniono następujące **typy gospodarstw domowych:**

- rodzinne:
 - jednorodzinne,
 - dwurodzinne,

- trzy i więcej rodzinne,
- nierodzinne:
 - jednoosobowe,
 - wieloosobowe.

W gospodarstwach domowych wyróżniono **grupy pokoleniowe**: osoby młode (w przedziale wieku 0–29 lat), w średnim wieku (30–59 lat) i starsze (60 lat i więcej).

RODZINA

Spśród osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego wyodrębnia się rodziny.

Rodzina (biologiczna) w spisie definiowana jest jako dwie lub większa liczba osób, które są związane jako mąż i żona, wspólnie żyjący partnerzy (kohabitanci) – osoby płci przeciwnej lub jako rodzic i dziecko. Tak więc, rodzina obejmuje parę bez dzieci lub parę z jednym lub większą liczbą dzieci, albo też samotnego rodzica z jednym bądź większą liczbą dzieci.

Wyróżnia się następujące typy rodzin:

- małżeństwo bez dzieci,
- małżeństwo z dziećmi,
- partnerzy bez dzieci,
- partnerzy z dziećmi,
- samotna matka z dziećmi,
- samotny ojciec z dziećmi.

Rodzina pełna jest to rodzina z obojgiem rodziców (naturalnych lub innych) z dziećmi, natomiast **rodzina niepełna** jest to rodzina z jednym tylko rodzicem i dziećmi, tzn. samotna matka z dziećmi lub samotny ojciec z dziećmi.

Rodzina rozszerzona jest to rodzina biologiczna z osobą (lub z większą liczbą osób) spokrewnioną (w linii prostej lub bocznej) przynajmniej z jednym członkiem rodziny biologicznej, np. małżeństwo i brat żony; mąż, żona, dzieci i ojciec żony; dziadkowie z wnuczką.

W spisie wyróżnia się następujące **pozycje osób w rodzinie**:

- mąż,
- żona,
- partner,
- partnerka,
- samotny ojciec,
- samotna matka,
- dziecko,
- osoba spokrewniona w linii prostej z kimkolwiek z członków rodziny,
- osoba spokrewniona, ale nie w linii prostej z kimkolwiek z członków rodziny,
- osoba obca.

Jako **dziecko** określa się osobę w każdym wieku, która pozostaje w gospodarstwie domowym wraz z obojgiem lub jednym z rodziców. Do dzieci zalicza się również pasierbów oraz dzieci przysposobione.

Dziecko do lat 24 pozostające na utrzymaniu jest to dziecko w wieku 0–24 lata, które nie posiada własnego źródła utrzymania i pozostaje na utrzymaniu innej osoby wchodzącej w skład gospodarstwa domowego.

Metody zastosowane w opracowaniu spisu

Szczegółowe wyjaśnienia dotyczące jakości wyników w spisie pełnym oraz w badaniu reprezentacyjnym zostały przedstawione w publikacji GUS „Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011”.

W publikacji tej zawarto również opis sposobu łączenia danych pozyskanych z różnych źródeł, schematu losowania próby w badaniu reprezentacyjnym, uogólniania wyników badania reprezentacyjnego oraz obszernie omówiono precyzji estymacji wartości globalnych, której przykłady interpretacji podajemy poniżej.

Do oceny jakości wyników badania reprezentacyjnego wyznacza się tzw. wskaźniki precyzji estymacji.³

Umożliwiają one użytkownikom tablic wynikowych właściwą ocenę danych. Przyjęto, że prezentowane wskaźniki precyzji będą zdefiniowane jako względne błędy standardowe (inaczej współczynniki zmienności – oznaczane jako CV i wyrażone w procentach) za pomocą wzoru:

$$CV = 100 * \frac{\sqrt{Var(\hat{Y})}}{\hat{Y}}$$

gdzie Var oznacza oszacowanie wariancji estymatora, obliczane według formuły:

$$Var(\hat{Y}) = \sum_h \frac{n_h(1 - n_h/N_h)}{n_h - 1} \sum_i \left(\sum_j w_{hij} y_{hij} - \frac{\sum_i \sum_j w_{hij} y_{hij}}{n_h} \right)^2$$

Wielkość n_h oznacza liczbę mieszkań w danej warstwie zrealizowanej próby, natomiast N_h jest liczbą mieszkań z danej warstwy w populacji; wielkości N_h można odtworzyć odpowiednio sumując skorygowane wagi wynikające z losowania próby do badania reprezentacyjnego.

Wskaźniki precyzji estymacji wartości globalnych dla podstawowych zmiennych zostały przedstawione w tablicach precyzji znajdujących się na końcu aneksu tabelarycznego.

Wskaźnik CV można wykorzystywać do wyznaczania przedziału ufności, który z określonym prawdopodobieństwem (tzw. poziomem ufności, np. 95%) pokrywa prawdziwą wartość estymowanego parametru. Na przykład dla poziomu ufności 95% granice takiego przedziału mają postać: $\hat{Y} \pm 1,96 * \hat{Y} * CV/100$. Jeżeli oszacowana liczba gospodarstw domowych trzy i więcej rodzinnych wynosiła 76153 tys., a wskaźnik precyzji dla tej cechy wynosił $CV=0,71\%$, to wyznaczając granice przedziału ufności można stwierdzić, że z prawdopodobieństwem 0,95 przedział wartości pomiędzy 75093 a 77213 obejmuje prawdziwą liczbę takich gospodarstw.

Jako kolejny przykład rozważmy wskaźnik precyzji dla tej samej zmiennej, tj. liczby gospodarstw domowych trzy i więcej rodzinnych w województwie opolskim, który wynosił 4,67%. Jeżeli oszacowana liczba gospodarstw domowych trzy i więcej rodzinnych w województwie opolskim wynosiła 1575, a wskaźnik precyzji dla tej zmiennej był równy $CV=4,67\%$, to wy-

³ Patrz „Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna” str. 49, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbr/gus/LUD_ludnos_stan_str_dem_spo_NSP2011.pdf

znacząc granice przedziału ufności można stwierdzić, że z prawdopodobieństwem 0,95 przedział wartości pomiędzy 1431 a 1719 pokrywa prawdziwą liczbę takich gospodarstw.

Z podanych przykładów widać, że uogólnienia dla województw są obciążone większym błędem losowym. Wynika z tego, że liczebności prób w województwach były wielokrotnie mniejsze od liczebności próby ogólnopolskiej. Dlatego w odniesieniu do całego kraju, gdzie oszacowana na podstawie badania reprezentacyjnego liczba gospodarstw domowych trzy i więcej rodzinnych wyniosła przeszło 76 tys., ustalony przedział ufności kształtował się na poziomie $\pm 1,4\%$, zaś dla województwa opolskiego, gdzie analogiczna liczebność wyniosła niecałe 1,6 tys., przedział ufności to już $\pm 9,2\%$.

Interpretując wyniki badania reprezentacyjnego zwykle przyjmuje się umowne progi precyzji, powyżej których jakość uogólnień nie jest zadowalająca. Praktycznie wartość takiego progu można ustalić na poziomie np. $CV=10\%$. Wtedy oszacowania z błędem względnym powyżej 10% powinny być traktowane z ostrożnością, jako mało precyzyjne. Często przyjmuje się dodatkowy próg na poziomie np. $CV=20\%$, przekroczenie którego uznaje się za wyraźny sygnał niewiarygodności uzyskanych oszacowań; wskazuje to na konieczność prezentacji wyników na wyższych stopniach agregacji.

KOMENTARZ ANALITYCZNY

1. Gospodarstwa domowe

Według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 w województwie kujawsko-pomorskim w końcu marca było 729,2 tys. gospodarstw domowych, w tym 490,3 tys. (67,2%) zlokalizowanych w miastach. Liczba gospodarstw domowych w miastach była ponad dwukrotnie wyższa niż na wsi, co wynika z większej liczby ludności zamieszkującej w miastach.

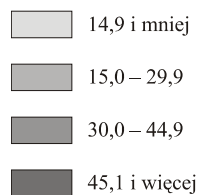
Tabl. 1. Gospodarstwa domowe i ludność

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe			Ludność w gospodarstwach domowych			Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym	
	2002	2011	2002=100	2002	2011	2002=100	2002	2011
	w tysiącach			w tysiącach			2002	2011
Ogółem	706,7	729,2	103,2	2049,1	2086,8	101,8	2,90	2,86
Miasta	477,0	490,3	102,8	1272,3	1261,8	99,2	2,67	2,57
Wieś	229,7	238,9	104,0	776,9	824,9	106,2	3,38	3,45

W porównaniu ze spisem z maja 2002 r., liczba gospodarstw domowych zwiększyła się 22,5 tys. tj. o 3,2%, przy czym wzrost ten był większy na wsi niż w miastach (wzrost odpowiednio o 4,0% i o 2,8%).

GOSPODARSTWA DOMOWE WEDŁUG POWIATÓW W 2011 R.

Liczba gospodarstw domowych (w tys.):

2,86 Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym

W województwie kujawsko-pomorskim w 2011 r. najwięcej gospodarstw domowych odnotowano w miastach na prawach powiatu Bydgoszczy (145,8 tys.) i Toruniu (84,5 tys.), które skupiły

31,6% ogółu gospodarstw w województwie. Wśród powiatów ziemskich największą liczbą gospodarstw domowych charakteryzował się powiat inowrocławski – 56,9 tys., bydgoski – 33,3 tys. i świecki – 32,3 tys. Najmniej gospodarstw domowych było natomiast w powiecie wąbrzeskim – 11,7 tys. i grudziądzkim – 12,2 tys.

Ludność w gospodarstwach domowych województwa kujawsko-pomorskiego wynosiła 2086,8 tys. i było to więcej niż w maju 2002 r. o 1,8%, przy czym w miastach odnotowano zmniejszenie liczby ludności o 0,8%, a na wsi – wzrost o 6,2%.

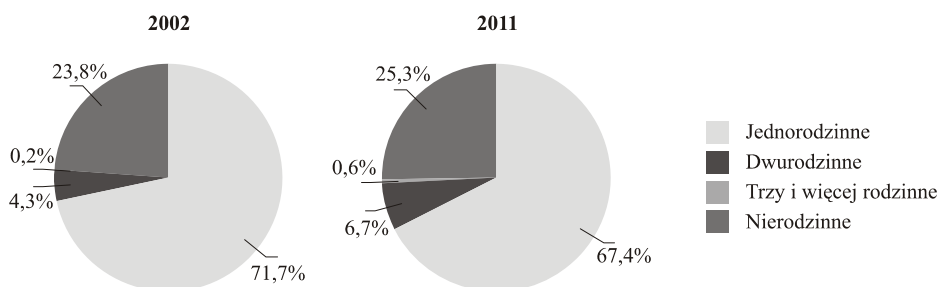
Mimo zwiększenia liczby ludności w stosunku do 2002 r. przeciętna liczba osób w gospodarstwach domowych zmniejszyła się z 2,90 do 2,86 w 2011 r. Spadek przeciętnej liczby osób w gospodarstwach dotyczył również ludności zamieszkałej w miastach (z 2,67 do 2,57). Natomiast wzrost nastąpił w przypadku mieszkańców wsi (z 3,38 do 3,45).

Tabl. 2. Gospodarstwa domowe według składu rodzinnego w 2011 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Gospodarstwa domowe			
		jednorodzinne	dwurodzinne	trzy i więcej rodzinne	nierodzinne
W tysiącach					
Ogółem	729,2	492,4	48,5	4,1	184,2
Miasta	490,3	326,8	20,9	1,3	141,4
Wieś	238,9	165,6	27,6	2,8	42,8
W odsetkach					
Ogółem	100,0	67,4	6,7	0,6	25,3
Miasta	100,0	66,6	4,3	0,3	28,8
Wieś	100,0	69,3	11,6	1,2	17,9

Wśród gospodarstw domowych w województwie przeważały gospodarstwa tworzone przez jedną rodzinę. Liczba gospodarstw jednorodzinnych wyniosła 492,4 tys. (spadek w porównaniu z wynikami spisu z 2002 r. o 3,0%). Gospodarstw dwurodzinnych (48,5 tys.) było więcej o 60,6%, a gospodarstw składających się z trzech i więcej rodzin (4,1 tys.) było prawie 4-krotnie więcej. Gospodarstw nierodzinnych było 184,2 tys., czyli było to co czwarte gospodarstwo w województwie, a ich liczba w stosunku do maja 2002 r. zwiększyła się o 9,7%.

STRUKTURA GOSPODARSTW DOMOWYCH WEDŁUG SKŁADU RODZINNEGO

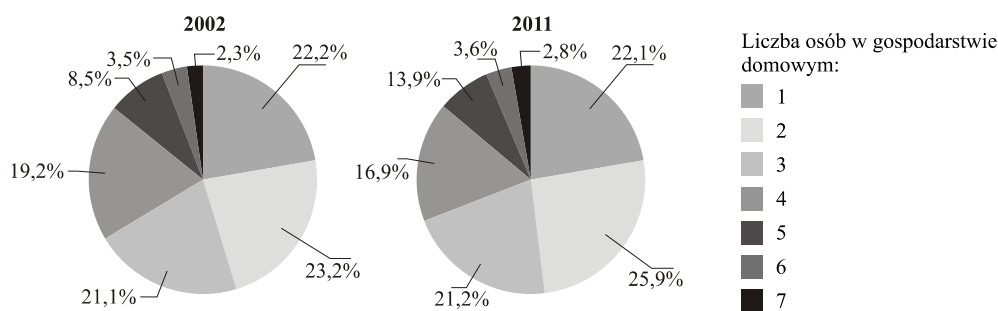
Przeważały gospodarstwa jednorodzinne, zarówno w miastach jak i na wsi. Gospodarstwa domowe nierodzinne częściej występowały w miastach (28,8%), z kolei na wsi przeważały gospodarstwa dwurodzinne (11,6%) oraz trzyrodzinne i większe (1,2%).

Tabl. 3. Gospodarstwa domowe według liczby osób w 2011 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Liczba osób w gospodarstwach domowych						
		1	2	3	4	5	6	7 i więcej
W tysiącach								
Ogółem	729,2	161,4	188,9	154,5	123,4	54,7	26,3	20,2
Miasta	490,3	124,8	141,4	108,0	75,3	25,8	9,6	5,5
Wieś	238,9	36,5	47,5	46,5	48,1	28,9	16,7	14,7
W odsetkach								
Ogółem	100,0	22,1	25,9	21,2	16,9	7,5	3,6	2,8
Miasta	100,0	25,5	28,8	22,0	15,4	5,3	2,0	1,1
Wieś	100,0	15,3	19,9	19,5	20,1	12,1	7,0	6,2

W województwie kujawsko-pomorskim najwięcej było gospodarstw domowych dwuosobowych – 188,9 tys., które stanowiły 25,9% ogółu, jednoosobowych było – 161,4 tys., a trzyosobowych – 154,5 tys. (stanowiły odpowiednio 22,1% i 21,2% ogółu). Najmniej było gospodarstw skupiających 7 osób i więcej, tj. 2,8% ogółu. W stosunku do 2002 r. największa zmiana dotyczyła gospodarstw dwuosobowych, których było relatywnie więcej o 2,7 p. proc. oraz gospodarstw czterosobowych, których odsetek zmniejszył się o 2,3 p. proc.

STRUKTURA GOSPODARSTW DOMOWYCH WEDŁUG WIELKOŚCI

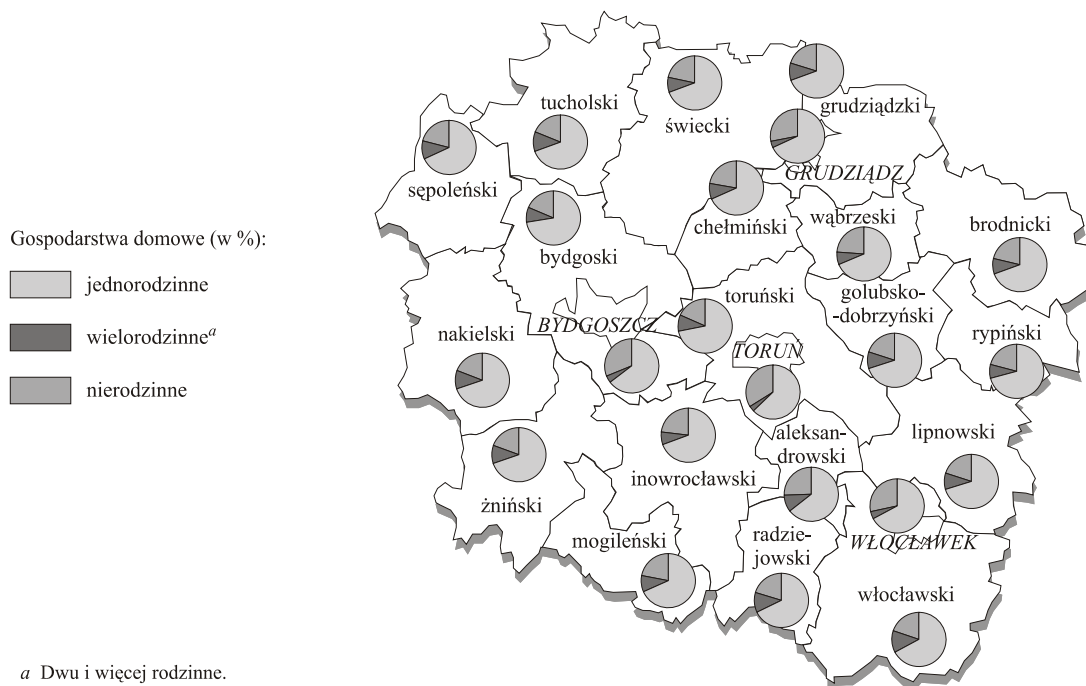

Biorąc pod uwagę zróżnicowanie terytorialne – największy odsetek gospodarstw jednorodzinnych wśród ogółu gospodarstw domowych w powiecie, odnotowano w powiatach: bydgoskim (72,5%), toruńskim (72,0%) oraz rypińskim (70,8%). Najmniej gospodarstw jednorodzinnych było w mieście Toruniu (62,7%) oraz w powiecie aleksandrowskim (64,5%).

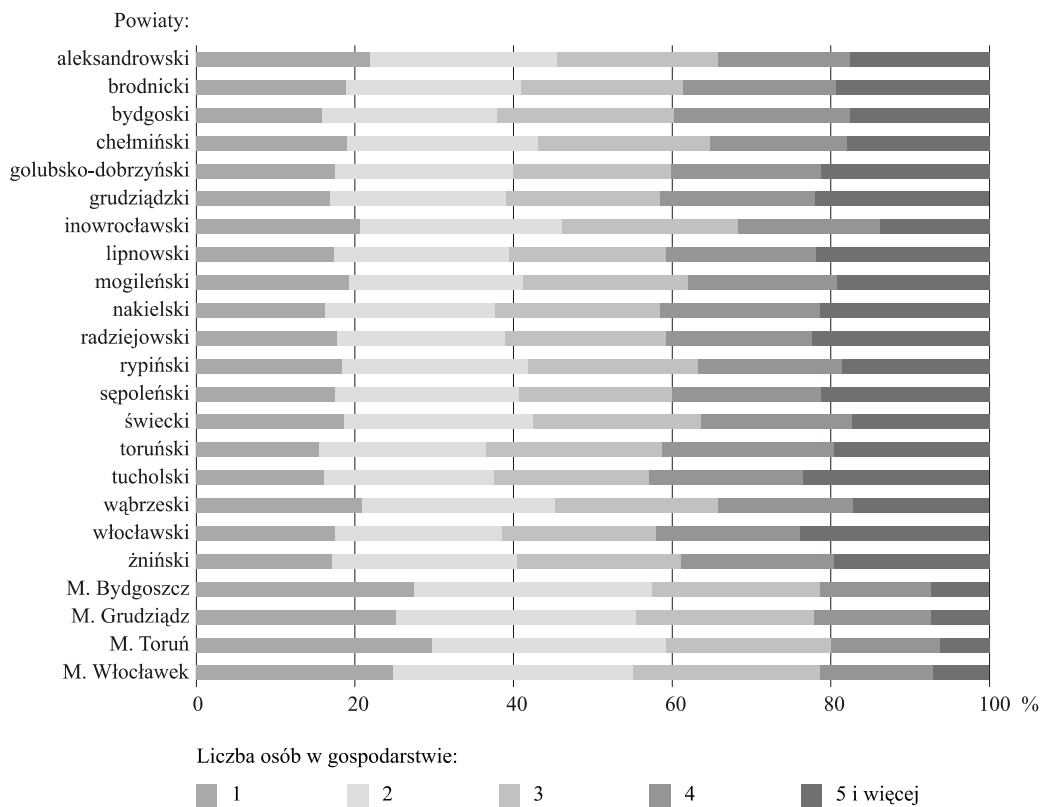
Natomiast w przypadku gospodarstw dwurodzinnych najwięcej występowało ich w powiatach włocławskim (11,5%) i radziejowskim (11,1%). Najmniej takich gospodarstw odnotowano w miastach na prawach powiatu Toruniu i Grudziądzu (odpowiednio 3,3% i 3,7%).

Gospodarstw nierodzinnych w 2011 r. najwięcej było w miastach na prawach powiatu Toruniu i Bydgoszczy (odpowiednio 33,9% i 31,1%). Najmniej natomiast zanotowano w powiatach toruńskim i bydgoskim (18,2% i 18,5%).

STRUKTURA GOSPODARSTW DOMOWYCH WEDŁUG SKŁADU RODZINNEGO ORAZ POWIATÓW W 2011 R.

GOSPODARSTWA DOMOWE WEDŁUG LICZBY OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM ORAZ POWIATÓW W 2011 R.

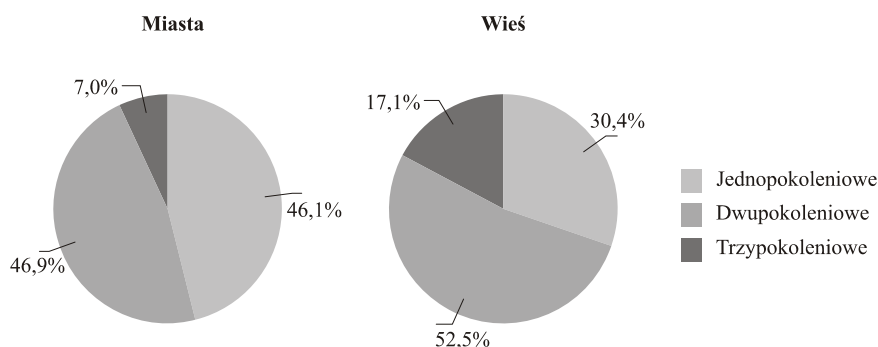

Blisko 80% gospodarstw domowych zamieszkiwało samodzielnie. Spośród gospodarstw zamieszkujących wspólnie (zajmujących to samo mieszkanie), najliczniejszą grupę stanowiły gospodarstwa dwuosobowe i jednoosobowe (odpowiednio 28,9% i 28,7%).

Różnice widoczne są również biorąc pod uwagę grupy pokoleniowe w gospodarstwach domowych. Wśród wszystkich gospodarstw domowych dominowały gospodarstwa dwupokoleniowe (48,7%), a wśród nich najliczniejsze były gospodarstwa tworzone przez osoby w młodym i średnim wieku (stanowiły 37,0% ogółu), a zamieszkiwała w nich prawie połowa ludności (48,6%). Co piąte gospodarstwo domowe tworzone było wyłącznie z osób w wieku 60 lat i więcej, a zamieszkiwało w nich 9,3% ludności. Zaledwie 7,1% gospodarstw w województwie tworzyły osoby młode, które nie ukończyły 30 lat i stanowiły niespełna 5% ludności ogółem.

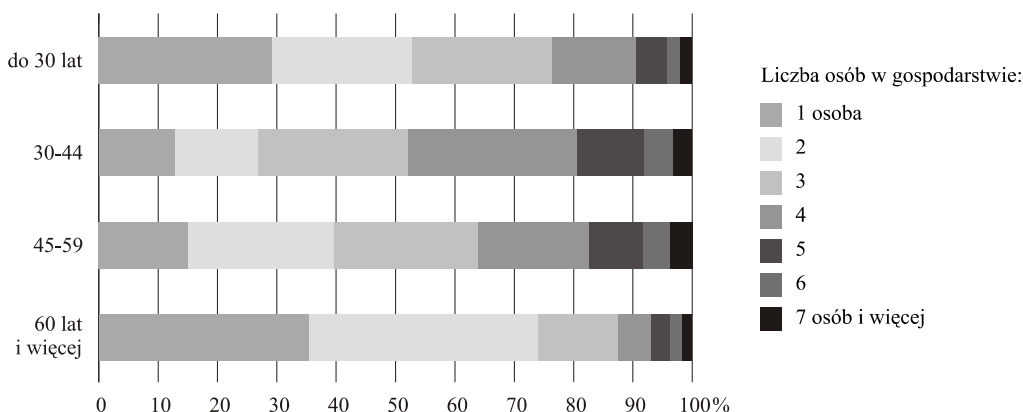
Prawie co dziesiąte gospodarstwo tworzyły gospodarstwa trzypokoleniowe – składające się z osób młodych (w wieku do 29 lat), w średnim wieku (30-59 lat) oraz osób starszych (powyżej 60 roku życia); takie gospodarstwa dominowały na obszarach wiejskich (co szóste gospodarstwo).

STRUKTURA GOSPODARSTW DOMOWYCH WEDŁUG GRUP POKOLENIOWYCH W 2011 R.

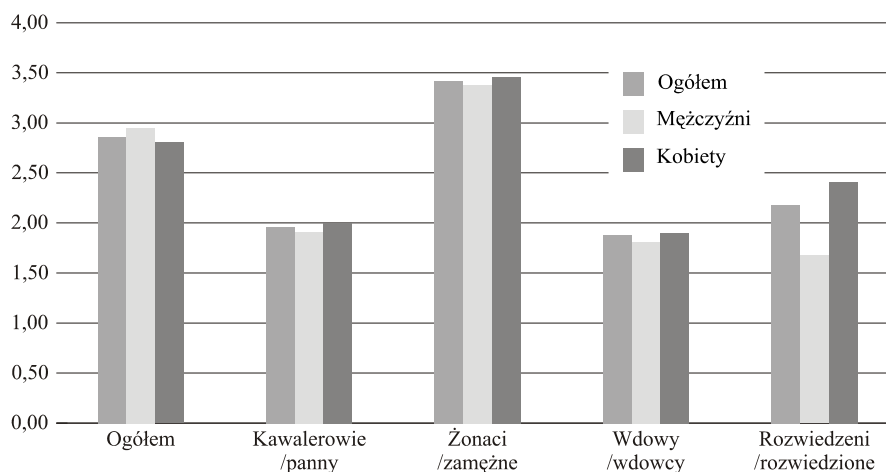
W województwie kujawsko-pomorskim w ponad 56% gospodarstw domowych reprezentantami gospodarstw były kobiety. Biorąc pod uwagę wiek reprezentanta przeważały osoby w wieku 50 lat i więcej (53,2%), natomiast pod względem poziomu wykształcenia ponad 45% osób posiadało wykształcenie zasadnicze zawodowe i niższe.

GOSPODARSTWA DOMOWE WEDŁUG WIEKU REPREZENTANTA GOSPODARSTWA ORAZ LICZBY OSÓB W GOSPODARSTWIE W 2011 R.

Porównując stan cywilny prawny reprezentanta gospodarstwa domowego w zależności od płci widać różnice. W przypadku mężczyzn 71,9% reprezentantów gospodarstw stanowili żonaci; ponadto kawalerowie stanowili 16,9%, a rozwodnicy i wdowcy – 11,1%. Wśród kobiet 53,3% reprezentantek to kobiety zamężne, 32,6% wdowy i rozwiedzione, a 13,9% to panny.

PRZECIĘTNA LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM WEDŁUG STANU CYWILNEGO PRAWNEGO^a REPREZENTANTA GOSPODARSTWA W 2011 R.

^a Bez stanu cywilnego nieustalonego.

2. Rodziny w gospodarstwach domowych

W spisach ludności wyróżniono gospodarstwa domowe rodzinne, tj. utworzone przez co najmniej jedną rodzinę oraz nierodzinne. W 2011 r. w województwie kujawsko-pomorskim gospodarstwa domowe były tworzone przez 545,1 tys. gospodarstwa rodzinne (jednorodzinne, dwurodzinne, trzyrodzinne i większe) i 184,2 tys. gospodarstw nierodzinnych. W skład gospodarstw rodzinnych wchodziło 602,5 tys. rodzin, czyli 1874,9 tys. osób. Wśród rodzin przeważały małżeństwa, a ich udział w ogólnej liczbie rodzin wyniósł 75,3% (50,1% były to małżeństwa z dziećmi). Matki z dziećmi stanowiły 19,1% zbiorowości rodzin w województwie, związki partnerskie tworzyło 2,9% rodzin, a ojcowie z dziećmi – 2,8%. W porównaniu ze spisem z 2002 r. największa zmiana dotyczyła małżeństw z dziećmi, gdzie udział takich rodzin zmniejszył się o 7,2 p. proc. Tendencja ta dotyczyła zarówno mieszkańców miast, jak i wsi (spadek odpowiednio o 8,8 p. proc. i o 5,2 p. proc.). Wśród rodzin zwiększył się udział matek z dziećmi o 2,7 p. proc.

Tabl. 4. Rodziny według typu

Wyszczególnienie	Ogółem	Małżeństwa			Partnerzy			Matki z dziećmi	Ojcowie z dziećmi
		razem	bez dzieci	z dziećmi	razem	bez dzieci	z dziećmi		
2002									
Ogółem w tys. ...	571,4	456,3	128,6	327,7	10,2	4,2	6,0	93,4	11,5
Miasta	365,2	285,4	86,7	198,7	7,5	3,3	4,1	64,9	7,4
Wieś	206,2	170,8	41,8	129,0	2,7	0,9	1,8	28,6	4,1

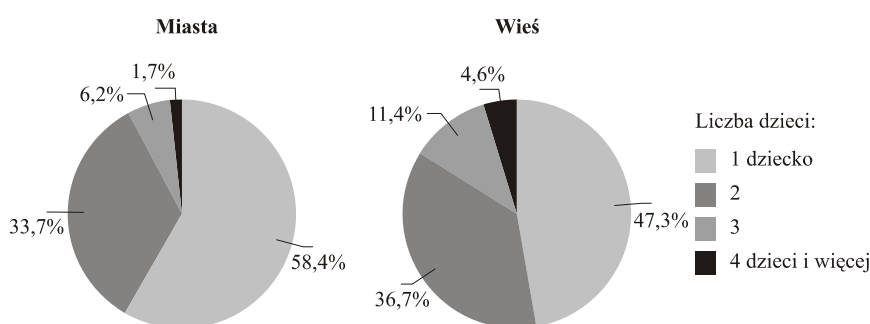
Tabl. 4. Rodziny według typu (dok.)

Wyszczególnienie	Ogółem	Małżeństwa			Partnerzy			Matki z dziećmi	Ojcowie z dziećmi
		razem	bez dzieci	z dziećmi	razem	bez dzieci	z dziećmi		
2011									
Ogółem w tys. ...	602,5	453,4	151,8	301,6	17,4	7,2	10,3	115,1	16,6
Miasta	372,8	272,0	102,0	170,0	13,6	6,1	7,6	76,6	10,6
Wieś	229,7	181,4	49,8	131,6	3,8	1,1	2,7	38,5	6,0
2002=100									
Ogółem	105,4	99,4	118,1	92,0	170,8	169,8	171,6	123,2	144,3
Miasta	102,1	95,3	117,6	85,6	182,3	181,6	182,9	118,1	142,9
Wieś	111,4	106,2	119,1	102,0	139,4	125,8	146,0	134,6	146,8

W porównaniu z wynikami NSP 2002 liczba rodzin wzrosła o 5,4%. Największy wzrost zaobserwowano wśród partnerów z dziećmi (71,6%) i bez dzieci (69,8%) oraz samotnych ojców (44,3%). Podobnie sytuacja kształtowała się w miastach, jak i na wsi. Wśród małżeństw z dziećmi odnotowano 8,0% spadek, przy czym w miastach zanotowano spadek na poziomie 14,4%, a na wsi wzrost o 2,0%.

Biorąc pod uwagę liczbę dzieci w rodzinie (do 24 lat pozostających na utrzymaniu) najczęściej było rodzin z jednym dzieckiem (53,7%). Dwoje dzieci posiadało 35,0% rodzin, troje – 6,4%, a czworo i więcej dzieci – 2,9% rodzin. Podobnie sytuacja przedstawiała się we wszystkich typach rodzin.

STRUKTURA RODZIN Z DZIEĆMI DO LAT 24 POZOSTAJĄCYMI NA UTRZYMANIU WEDŁUG LICZBY DZIECI W 2011 R.

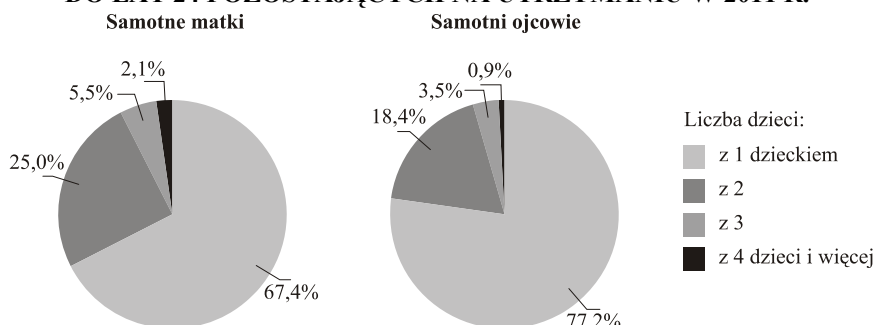
Rodziny z dziećmi na utrzymaniu stanowiły 73,6% ogółu rodzin, pozostałe 26,4% to rodziny bez dzieci. Najwięcej rodzin (68,3%) miało na utrzymaniu dzieci w wieku do 24 lat, było ich najwięcej wśród małżeństw i samotnych matek, natomiast trochę ponad 90% partnerów i 74% małżeństw to rodziny utrzymujące dzieci w tym wieku.

Tabl. 5. Rodziny z dziećmi w wieku do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu i bez dzieci oraz według typu rodziny w 2011 r.

Wyszczególnienie	Ogółem			Miasta			Wieś		
	ogółem	bez dzieci do 24 lat na utrzymaniu	z dziećmi do 24 lat na utrzymaniu	razem	bez dzieci do 24 lat na utrzymaniu	z dziećmi do 24 lat na utrzymaniu	razem	bez dzieci do 24 lat na utrzymaniu	z dziećmi do 24 lat na utrzymaniu
	w tysiącach								
Ogółem	443,5	140,6	303,0	264,8	89,1	175,6	178,7	51,4	127,3
Małżeństwa z dziećmi	301,6	78,4	223,2	170,0	48,1	121,9	131,6	30,3	101,3
Partnerzy z dziećmi	10,3	1,0	9,3	7,6	0,7	6,9	2,7	0,2	2,5
Matki z dziećmi	115,1	52,1	63,0	76,6	34,4	42,2	38,5	17,7	20,8
Ojcowie z dziećmi	16,6	9,1	7,5	10,6	5,9	4,7	6,0	3,2	2,8

W województwie kujawsko-pomorskim w 2011 r. było 131,7 tys. rodzin niepełnych, tj. o 25,5% więcej niż w 2002 r. Spośród ogółu rodzin niepełnych prawie 54% miało dzieci do 24 lat pozostających na utrzymaniu, z czego większość stanowiły samotne matki.

STRUKTURA RODZIN NIEPEŁNYCH WEDŁUG LICZBY DZIECI DO LAT 24 POZOSTAJĄCYCH NA UTRZYMANIU W 2011 R.

Dużą część rodzin niepełnych, bo prawie 87%, tworzyły osoby w wieku 50 lat i więcej mieszkające razem z dzieckiem nie pozostającym na utrzymaniu.

Tabl. 6. Rodziny niepełne z dziećmi w wieku do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu i bez dzieci oraz według wieku rodzica w 2011 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Bez dzieci do 24 lat na utrzymaniu	Z dziećmi do 24 lat na utrzymaniu	w tym
				z 1 dzieckiem
W tysiącach				
Ogółem	131,7	61,2	70,5	48,3
w wieku:				
24 lat i mniej	6,9	–	6,9	5,9
25–29	12,4	–	12,4	9,3
30–34	14,0	x	13,9	9,2
35–39	12,8	0,4	12,4	6,7
40–44	11,3	1,8	9,5	5,4
45–49	11,4	4,2	7,1	4,8
50 lat i więcej	62,9	54,7	8,3	6,9

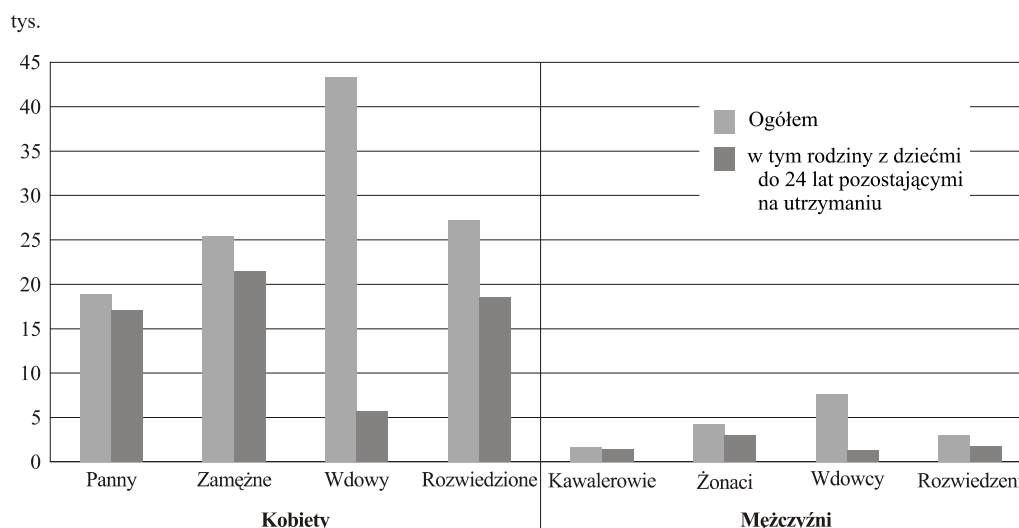
Tabl. 6. Rodziny niepełne z dziećmi w wieku do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu i bez dzieci oraz według wieku rodzica w 2011 r. (dok.)

Wyszczególnienie	Ogółem	Bez dzieci do 24 lat na utrzymaniu	Z dziećmi do 24 lat na utrzymaniu	w tym z 1 dzieckiem
	W odsetkach			
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0
w wieku:				
24 lat i mniej	5,2	x	9,8	12,3
25–29	9,4	x	17,6	19,3
30–34	10,6	x	19,8	19,0
35–39	9,8	0,7	17,6	13,9
40–44	8,5	2,9	13,5	11,2
45–49	8,6	6,9	10,1	10,0
50 lat i więcej	47,8	89,4	11,7	14,2

Analizując stan cywilny prawny należy zwrócić uwagę, że większość samotnych rodziców to osoby owdowiałe oraz rozwiedzione. Wśród matek mieszkających z dziećmi w wieku do 24 lat, które nie były na ich utrzymaniu, najliczniejszą grupę stanowiły wdowy (72,2%). Drugą co do wielkości grupą były kobiety rozwiedzione (16,6%). Podobnie stan cywilny większości ojców tworzących rodzinę niepełną z dziećmi to wdowcy (69,1%) i rozwodnicy (14,7%).

Samotne matki z dziećmi do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu stanowiły 89,4% ogółu niepełnych rodzin z dziećmi na utrzymaniu. Spośród wszystkich matek z dziećmi na utrzymaniu największą grupę stanowiły mężatki (34,2%), kobiety rozwiedzione (29,5%) oraz panny (27,2%). Największą grupę samotnych ojców z dziećmi do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu stanowili żonaci (40,6%) oraz rozwiedzeni (22,6%).

RODZINY NIEPEŁNE WEDŁUG STANU CYWILNEGO PRAWNEGO RODZICA W 2011 R.

W województwie kujawsko-pomorskim w 2011 r. w rodzinach wchodzących w skład gospodarstw domowych odnotowano 723,8 tys. dzieci (w miastach 401,0 tys., a na wsi 322,8 tys.). W porównaniu z 2002 r. ich liczebność zmniejszyła się o 7,1%. W rodzinach partnerów i samotnych rodziców liczba dzieci wzrosła, jedynie w przypadku małżeństw liczba dzieci zmalała.

Tabl. 7. Dzieci w rodzinach według typu

Wyszczególnienie	Ogółem	Małżeństwa z dziećmi	Partnerzy z dziećmi	Matki z dziećmi	Ojcowie z dziećmi
2002					
Ogółem w tys.	779,0	613,7	10,7	138,0	16,5
Miasta	450,6	340,6	7,0	92,9	10,1
Wieś	328,5	273,1	3,7	45,2	6,5
2011					
Ogółem w tys.	723,8	521,3	16,8	163,4	22,2
Miasta	401,0	270,0	12,0	105,4	13,6
Wieś	322,8	251,4	4,8	58,0	8,6
2002=100					
Ogółem	92,9	84,9	156,8	118,4	134,3
Miasta	89,0	79,3	171,5	113,5	134,8
Wieś	98,3	92,0	129,1	128,5	133,6

Na utrzymaniu rodzin pozostawało 491,1 tys. dzieci w wieku do 24 lat. W porównaniu z wynikami NSP 2002 liczba ta zmniejszyła się o 18,2%. Przeciętna liczba dzieci w wieku do 24 lat pozostającymi na utrzymaniu w 2011 r. wyniosła 1,62 (w 2002 r. było to 1,77). Na wsi wskaźnik ten wyniósł 1,76, a w miastach 1,52 (w 2002 r. odpowiednio 2,00 i 1,62).

Największa liczba dzieci w wieku do 24 lat pozostających na utrzymaniu żyła w rodzinach typu małżeństwo z dzieckiem – 76,6%. Drugi typ rodziny pod względem liczby dzieci tworzyły samotne matki – w tych rodzinach przebywało 18,4% dzieci w wieku do 24 lat na utrzymaniu. W rodzinach partnerów było 3,0% dzieci, a z samotnymi ojcami mieszkało 2,0% dzieci.

PRZECIĘTNA LICZBA DZIECI DO 24 LAT POZOSTAJĄCYCH NA UTRZYMANIU WEDŁUG POWIATÓW W 2011 R.

Na poziomie powiatów najliczniejsze gospodarstwa domowe – mierzone przeciętną liczbą dzieci w wieku 24 lat pozostających na utrzymaniu – odnotowano w powiatach: lipnowskim (1,79) oraz grudziądzkim (1,77). Najmniej dzieci w wieku 24 lat odnotowano w miastach na prawach powiatu: Bydgoszczy (1,80) i Włocławku (1,49).

Największa zmiana przeciętnej liczby dzieci do 24 lat pozostających na utrzymaniu w porównaniu z 2002 r. zanotowano w powiecie golubsko-dobrzyńskim (z 1,98 w 2002 r. do 1,73 w 2011 r.). Najmniejsza zmiana nastąpiła w mieście Włocławek (z 1,55 na 1,49).